

τασκευάσῃ τὴν κατοικίαν, τοῦ ὑγιεινῆν καὶ τερπνῆν, καὶ τὴν διατριβὴν τοῦ βεβαίαν· ὅθεν ἐξολοθρεύει θρυμοὺς· ξηραίνει τέλματα· σχηματίζει λιμνῶν ἐκβολαίς· διευθύνει ῥοαίς ποταμῶν· προβάλλει προχώματα κατὰ τῆς ὀρμῆς τῶν κυμάτων· σκάπτει διώρυγας· καλλιεργεῖ τόπους ἐρήμους, καὶ τοὺς ἀποκαθιστᾷ εὐφόρους· βιάζει τὴν γῆν καὶ καρποφορῆ, ἕσα αὐτὸς θείλει, καὶ μετακομίζει τὰ φυτὰ αὐτῆς εἰς τόπους ἀπωτέρους. Οὕτω λοιπὸν μεταβάλλει τὰς ἀγρίας, νοσηρὰς καὶ ἀποτροπαίους ἐρήμους, εἰς ἀγροὺς τερπνοὺς καὶ εὐφόρους· ἢ δὲ τῆς γεωπονίας αὐτοῦ ἐνέργεια διαδίδεται καὶ εἰς τὴν κρᾶσιν τοῦ κλίματος.

ΣΤ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ.

§. 76.

Εἰσαγωγή.

Ἡ Ἱστορία τῆς Γῆς λέγεται Γεωγενεσία, Γεωγονία, Γεωλογία, καὶ Θεωρία τῆς Γῆς, καὶ καταγίνεται εἰς τὸ καὶ ἐξηγήσῃ διὰ πιθανῶν συμπερασμάτων τὴν γένεσιν καὶ μορφήν τῆς γῆς, ἕως τὴν παρούσαν αὐτῆς κατάστασιν· διότι ὅταν τὰ πράγματα εἶναι ἔχωσιν αὐτόπτας μάρτυρας, τότε καταφεύγει ὁ ἄνθρωπος εἰς συμπεράσματα. Δεῖν εἶναι λοιπὸν παράδοξον, εἰάν τὰ συμπεράσματα ταῦτα διαφωνῶσι πρὸς ἀλλήλα, καὶ εὐρίπνωνται εὐλοτε ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενα.

Ἀνέκαθεν καταγίνεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ καὶ κατα-

εὐήση ὄχι μόνον τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς ὀρατῆς κτίσεως τὴν γένεσιν. Τὰ ἀρχαιότατα ἔθνη, καὶ προσέτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγριοι κάτοικοι τῆς Ἀουστραλίας, ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν περὶ τῆς κοσμογενεσίας δόγματα. Ταῦτα καθ' ὅσον ἐπισημαίνονται εἰς ἀτελεστέρας τῆς φύσεως γνώσεις, κατὰ τοσούτον γίνονται νηπιωδέστερα· ἀλλ' ἡ τοιαύτη παιδαριώδης περιέργεια εἶναι συγχωρητέα εἰς τὰ ἀμαθῆ ἔθνη, τὰ ὅποια ἐτόλμησαν νὰ ἐξετάσωσι τὴν ἀρχὴν τῶν ἔντων. Τὸ παράδοξόν ὅμως εἶναι, ὅτι καὶ ἄνδρες μεγάλοι ὑπέπεσαν εἰς τὴν αὐτὴν μωρίαν, καὶ ἐπλασαν ἰδίας δημιουργίας, θέλοντες νὰ ἐξηγήσωσι τὴν γένεσιν τοῦ παντός. Ὁ κυρ Διχτενβέργιος ἐπαριθμεῖ ὑπὲρ πενήντα δόγματα τῆς γεωγονίας, καὶ λέγει, ὅτι τὰ ἐννέα αὐτῶν δέκατα παριζάνουσι μᾶλλον τὴν ἰσορίαν τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ἢ τῆς γῆς αὐτῆς.

Ἡ ἰσορία τῆς πρώτης τῆς γῆς ὑπάρξεως, καὶ τοῦ παντός ἐν γένει, εἶναι διόλου ἀκατάληπτος εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἐρευνῶμεν μόνον τὰς παρελθούσας, καὶ μέχρι τοῦ νῦν γινομένης μεταβολῆς τῆς γῆς, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκατέστη τοιαύτη, ὅποια παριζάνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν· τὴν δὲ σαφῆ τούτων ἐξήγησιν ποριζόμεθα διὰ τῶν σωζομένων ἐν αὐτῇ τῇ γῆ τεκμηρίων. Ἡ Γεωγονία λοιπὸν καταγίνεται εἰς τὸ νὰ ἀποδίσῃ τὰ κατάλληλα Αἴτια εἰς τὰ ἐν τῇ γῆ Φαινόμενα· ἄρα τὰ φαινόμενα ταῦτα ὑπάρχουσι τὰ συμβεβηκότα τῆς γῆνους ἰσορίας· τὰ δὲ αὐτῶν αἴτια ἀναπτύσσονται διὰ τῶν Νόμων τῆς Φύσεως. Πάντα τὰ φαινόμενα τῶν τριῶν γενῶν τῆς φύσεως περιγράφει, καὶ κα-

τατάττει εἰς κλάσεις ἢ Φυσικὴ Ἴσορῖα· ἢ δὲ Φυσικὴ καὶ ἢ Χημεία ἀναπτύσσουσι τοὺς νόμους τῆς Φύσεως. Πᾶσα λοιπὸν γεωγονία εἰς ἰδίαν αὐτῆς διάρκειαν πρέπει νὰ ἐπισηρίζηται εἰς τὰς ἐπισημίας ταύτας, ἧτις ἄλλο τι δὲν εἶναι, εἰμὴ ἐξηγήσεις διὰ τεκμηρίου τῶν γεγενημένων ἐπὶ τῆς γῆς μεγάλων μεταβολῶν ὑπὸ φυσικῶν αἰτιῶν. Διὰ τοῦτο αὐτὴ τότε ἐξετέθη συστηματικῶς· ὅταν αἱ εἰρημέναι ἐπισημῖαι ἔφθασαν εἰς τινὰ βαθμὸν τελειότητος. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἀπαντῶνται ἐλλείψεις τραναί· διότι ἢ μὲν Φυσικὴ Ἴσορῖα περιγράφει μόνον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, τοῦτ' ἔστι τὸν φλοιὸν αὐτῆς· τὰ δὲ ἐνδύμυχα αὐτῆς, ἧτοι τὸν πυρῆνα, ὅπου κρύπτεται ἀναμφισβόλως ἢ ἀληθῆς τοῦ μυστηρίου λύσις, ἀποσιωπεῖ δι' ἄγνοιαν. Τῆς δὲ Φυσικῆς, ἧτις καταγίνεται εἰς ἀνίχνευσιν τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως, μόλις τολμῶμεν νὰ πισεύσωμεν καὶ αὐτὰς τὰς ἀναντιρρήτους ἀνακαλύψεις καὶ ἐξηγήσεις. Ἐντεῦθεν λοιπὸν συμπεραίνεται, ὅτι καὶ ἢ εἰς τὰς εἰρημένας ἐπισημίας μάλιστα ἐπισηριζομένη γεωγονία, εἶναι πάντοτε μία τις Ἰπόθεσις, ἧτις γίνεται μᾶλλον πιθανωτέρα, καθ' ὅσον μᾶλλον εἶναι σύμφωνος μὲ τὰ περιλθόντα, καὶ τὰ, ἐνεσῶτα προφανῆ τῆς φύσεως συμβάντα, καὶ μὲ τοὺς κοινούς αὐτῆς νόμους.

§. 77.

Διαίρεσις τῶν Θεωριῶν.

Πᾶσαι αἱ γεωγονίαι, ἢ θεωρίαι τῆς γῆς, ὅπου καὶ ἂν ἦναι ἐναντίαι πρὸς ἀλλήλας, διαιροῦνται εἰς Δύω

Γενικὰς Ἡλάσεις· εἴοτι τινὲς μὲν ὑπέλαβον, ὅτι συνεστήθη ἡ γῆ διὰ τοῦ πυρός· τινὲς δὲ διὰ τοῦ ὕδατος. Οἱ ὀπαδοὶ τῶν δύο τούτων αἰρέσεων ὀνομάζονται συντομίας χάριν Ἡφαίσιοι, καὶ Ποσειδῶνιοι· τὰ δὲ εἰσαπρίνοντα αὐτοὺς οὐσιώδη εἶδη εἶναι ταῦτα.

Ἡφαίσιοι.

Ἡ γῆ κατ' ἀρχαίς ἦτον **Ἰώμα Πεπυρακτωμήνον**, καὶ ἐψυχράνθη κατὰ μικρόν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐσκεπάσθη ὑπὸ τοῦ νεροῦ.

Ἡ ξηρὰ γῆ ἀνυψώθη ὑπὸ **Ἐσωτερικῆς Δυνάμεως**. Ἡ δύναμις λοιπὸν ἐνήργησεν ἔσωθεν ἐπὶ τὰ ἔξω, καὶ διὰ τούτου ηὐξήθη ἡ τῆς γῆς ἔκτασις.

Ἡ ἐνεργεῦσα δύναμις ἦτον ὁ **Ἄηρ** καὶ τὸ **Πῦρ**.

Ἡ ξηρὰ ἐσχηματίσθη κατὰ **Μικρόν**.

Ποσειδῶνιοι.

Ἡ γῆ κατ' ἀρχαίς ὑπῆρχε **Σώμα Ψυχρόν**, **Περικεκαλυμμένον** ὑπὸ τοῦ νεροῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἐσχηματίσθησαν τὰ **ξερὰ** αὐτῆς μέρη διὰ τῆς **Καταπτώσεως**.

Ἡ ξηρὰ ἀνεφαίνη, **Ἀποχωρησάσης** τῆς **Θαλάσσης** εἰς τὸ κοίλον τῆς γῆς μέρος. Ἡ δύναμις λοιπὸν ἐνήργησεν ἔξωθεν ἐπὶ τὰ ἔσω, καὶ διὰ τούτου ἐμικρύνθη ἡ τῆς γῆς ἐπιφάνεια.

Ἡ δύναμις ἦτον ὁ **Ἄηρ** καὶ τὸ **Νερόν**.

Ἡ θάλασσα ἀπέχωρίσθη **Ἀιφνιδίως** ἀπ' αὐτῆς.

Ἡφαιστίοι.

Ἡ ἀνωμαλία τῶν γηϊνῶν σρωμάτων προέρχεται ἐκ τῶν Σεισμῶν, καὶ τῶν Ἐκρήξεων τῶν Κρατήρων.

Ἡ ἐπίκλυτος γῆ ἐσχηματίσθη κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν Θραυμάτων τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν, καὶ δὲν εὐρίσκονται ἐντὸς αὐτῆς λείψανα θαλασσίων ζῴων.

Τὸ τελευταῖον δόγμα τῆς δευτέρας αἰρέσεως ἐνομήσθη πρὸ ἐνιαυτῶν τινῶν μᾶλλον πιθανώτερον· διότι ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ ἐπίκλυτος γῆ περιέχει βίβαια ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν ζῶα θαλάσσια. Τινὲς τῶν γεωλόγων δὲν εἶναι ἑυθερμαὶ ὅπως οὔτε τῶν Ἡφαιστίων, οὔτε τῶν Ποσειδωνίων· ἀλλ' ἀγωνίζονται νὰ συστήσωσιν ἐκ τῶν δύο ἄλληλῃ τρίτην αἶρεσιν.

§. 78.

Περὶ Συμβεβηκότων καὶ Ἀρχοειδῶν Συνεπειῶν.

Ὅστις θέλη νὰ κρίνῃ τὰς θεωρίας τῆς γῆς, πρέπει νὰ παραβάλλῃ πρῶτον τὰ αὐτῆς συμβεβηκότα, εἰς τὰ ὅποια

Ποσειδωνίου.

Αὐτὴ γενᾶται ἐκ τοῦ Καταβυθισμού τῆς Γῆτος Ἐπιφανείας.

Ἐσχηματίσθη ὡς Πυθμὴν θαλάσσιος ἐκ σρωμάτων, καὶ Θραυμάτων, καὶ περιέχει καὶ ζῶα θαλάσσια.

είναι μάλις ἀποτείνονται καὶ ἐποικοδομοῦνται, καὶ νὰ σκεφθῆ, ὅποια τινὲς συνέπειαι εὐνάνται νὰ γενηθῶσιν ἐκ τῶν συμβεβηκότων τούτων. Τὰ πρῶτιςα κατὰ τὸν Λύκιον συμβεβηκότα ὑπάρχουσι ταῦτα.

Ὅλος ὁ ὄγκος τῆς ξηρᾶς γῆς εἶναι σύνθετος ἐκ ερωμάτων παντοδαπῶν γεῶν. Ἡ σειρά τῶν ερωμάτων ἀποδεικνύει, ὅτι εἰς τὴν γένεσιν αὐτῶν ἐχρησίασθη Μῆκος Χρόνου. Ἡ δὲ ἀλλοίωσις τῶν ἐπαλλήλων ερωμάτων σημαίνει Διτρίου Μεταβολήν. Ἡ μάζα λοιπὸν τῆς ξηρᾶς εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν Ἀλληλοδιδασχῶν Ἐργασιῶν, τῶν ὁποίων γινομένων, ἔπαθον Μεταβολήν τὰ Γενητικὰ αὐτῆς Ἀΐτια.

Μεταξὺ τῶν ἀλλεπαλλήλων καὶ παντοδαπῶν ερωμάτων εὐρίσκονται λείψανα πάμπολλα Σωμάτων Ὀργανικῶν. Ἡ γένεσις ἄρα τῶν ερωμάτων ἔγινε διὰ Χρόνου Μακροῦ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὀργανικῶν τούτων σωμάτων εἶναι Ζῶα Θαλάσσια, εὐρισκόμενα εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν ερωμάτων, τὰ ἐμπεριέχοντα σώματα ὀργανικά. Πάντα λοιπὸν τὰ ερώματα ταῦτα ἐσχηματίσθησαν Ἰπὸ τῆν Θάλασσαν. Ἡ ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω τάξις τῶν ερωμάτων ἀποδεικνύει σειράν τινα Χημικῶν Καταπτώσεων, αἱ ὅποια συνέβησαν ἐντὸς τοῦ ἐπικαλύπτοντος ποτὲ ὕγρου πᾶσαν τὴν γῆινον σφαίραν. Τὰ δὲ ἐν τοῖς ερώμασι λοιπὰ ὀργανικά σώματα εἶναι ζῶα χερσαία καὶ φυτά. Πόθεν ἄραγε ὁ τοιοῦτος φυρμός;

Τὰ ὀργανικῶν σωμάτων περιεκτικὰ ερώματα κεῖνται ἀλλεπαλλήλως, ἐπὶ βαθύτατα ἄλλα ερώματα, μὴ περι-

χοντα ἔχνη τοιούτων σωματίων. Ἄρα ὅταν ἐσχηματίζοντο τὰ πρῶτα σρώματα, δὲν ὑπῆρχον σώματα ὀργανικά· ἀλλ' ἐπλάσθησαν μετὰ ταῦτα, πρῶτον ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ἔπειτα ἐπὶ τὴν γῆν.

Ἐπειδὴ τὰ σρώματα ἐγίνοντο ὑπὸ τὴν θαλάσσαν, δὲν ἔπρεπε νὰ λάβωσιν ἄλλην τιὰ θέσιν πρὸς τὸν ὀρίζοντα, εἰμὴ τὴν δυναμένην νὰ προῦποτεθῆ ἐπὶ πᾶσαν τῆς ξηρᾶς ἐπιφάνειαν, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἐπισωρεῖονται καταπτώματα, δυνάμενα νὰ συντηρήσωσιν ἐν ταύτῳ τιὰ συνέχειαν καὶ παραλληλίαν. Ταῦτα ὅμως εἶναι διεργήγμένα, καταβεθυρισμένα, καὶ διακεκομμένα· διότι ἀπαντῶνται χάσματα μεγάλα, ὅθεν λείπουν μάζαι μεγάλαι, αἱ ὁποῖαι πρότερον ὑπῆρχον ἐκεῖ βέβαια, καὶ τὰ λείψανα τῶν ὁποίων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνεσραμμένα. Ταῦτα φαίνονται τρανώτατα ἐπὶ πάντα τὰ ὄρη· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοὺς λόφους καὶ τὰς πεδιάδας τοιούτον τι παρατηρεῖται, μόνον ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς ἐρείπια τῶν παλαιῶν σρωμάτων εἶναι ἐπικεκαλυμμένα μὲ σρώματα νέα· ὥσε φαίνεται πᾶσα ἡ τῆς ξηρᾶς ἐπιφάνεια πλήρης τῶν τοιούτων ἐρείπιων. Ἐκ τούτων λοιπὸν συμπεραίνεται, ὅτι ἡ ξηρὰ ἐσχηματίσθη πρῶτον ὑπὸ τὴν θαλάσσαν, κατὰ σρώματα ὀριζόντια· ἔπειτα κατεθραύσθη ὑπὸ βιαίων αἰτίων, καὶ τελευταῖον ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, διὰ τινος μεγάλης καταστροφῆς.

Τὰ ἐπὶ τὴν κατεψυγμένην ζώνην ἀνασκαπτόμενα κόκκαλα τῶν ζώων τῆς διακεκαυμένης ζώνης, εὐρίσκονται ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐπικλύσου γῆς σύμματα μὲ ἰχθυολίθους, καὶ θαλασσίας κογχύλας. Τινὰ τῶν λειψάνων τούτων σώ-

ξουσι τὴν μορφήν αὐτῶν ἔτι ἀναλλοίωτον· ὅθεν συμπε-
 ραίνεται βεβαίως, ὅτι ὁ χρόνος, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐχώθησαν
 ἐκεῖ, δὲν πρέπει νὰ ᾔηται τοσοῦτον πολὺς. Ἡ νῦν ξηρὰ
 λοιπὸν δὲν εἶναι πολὺ παλαιά. Τὰ ζῶα βεβαίως ἐγεννήθη-
 σαν, καὶ ἔζων ἐκεῖ, ὅπου ἤδη εὐρίσκονται· ἡ γῆ ὅμως δὲν
 εὐδύνατο νὰ ᾔητον τοιαύτη, ὅποια τῶρα εἶναι. Συνέβη ἄρα
 μία τις καταστροφή, ἣτις μετέβαλε τὸ κλίμα τῶν ἀρκτι-
 κῶν τόπων.

Πάντα τὰ ζῶα ταῦτα ἔζων ἐκεῖ, ὅπου τῶρα εὐρί-
 σκονται τὰ λείψανα αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων συνεπε-
 σωρεύθησαν ἔπειτα καὶ αἱ συνέχουσαι αὐτὰ τῶν ὀρυκτῶν
 ἕλαι. Κατὰ μικρὸν δὲ ἐσχηματίσθησαν ζρώματα ἀλλε-
 παλληλα παντοίων ὀρυκτῶν, καὶ θαλασσίων ζώων. Συ-
 νέβηταν λοιπὸν εἰς τὰ ἀρχαῖα Ἰ γὰρ ἀλληλοδιάδοχοι με-
 ταβολαί, αἱ ὅποια ὑπῆρξαν αἴτιον τῆς διαφορᾶς τῶν ἐν
 αὐτοῖς ζώων.

Ἡ νῦν θάλασσα κυλίει καὶ κινεῖ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐ-
 τῆς πυθμένος τὴν ἐπικαλύπτούσαν αὐτὸν ἄμμον, ἢ τὰ ἀ-
 ἀποξέσματα καὶ χαλίκια, τὰ συνωθούμενα εἰς αὐτὴν ὑπὸ
 τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπισωρεύει εἰς αὐτὰ τὰ λείψανα τῶν
 τωρινῶν αὐτῆς ζώων· δὲν ἐνεργεῖ ὅμως πλέον τινὰ χη-
 μικήν κατάπτωσιν, οὔτε σχηματίζει ζρώματα, ἔχοντα τινὰ
 ὁμοίότητα μὲ τὰ συνήθη τῆς ξηρᾶς ζρώματα. Συμπεραί-
 νεται λοιπὸν, ὅτι ἐξηνητήθησαν πάντα ἐκεῖνα τὰ ἀλλη-
 λοδιάδοχα μερικά αἴτια, καὶ ἀντισταθμίσθησαν ἅλλα αἴτια,
 μὴ ὑποκείμενα πλέον εἰς τινὰ εἰσάσημον μεταβολήν· ὡς
 εἰναι θέλωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος γεω-

λογικά τεκμήρια • πρέπει να αποβλέψωμεν εἰς αἷτια πολὺ ἀρχαιότερα τῶν νῦν ἐνεργούντων.

Ἐὰν ἡ ἐπικλύσις γῆς συνεζηθῆ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ νε-
ροῦ ἀποσπασθέντων, καὶ συμπαρασύρέντων θραυσμάτων
τῶν βουνῶν • ἔπρεπε πρῶτον νὰ γεμισθῶσι μὲ αὐτὰ ὅλαι
αἱ θάλασσαί • διότι ὅσα εἰ ποταμοὶ συμπαρασύρουσι, τὰ
συνωθεύουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐπιταί ἄρα, ὅτι καὶ ἡ γῆ
αὐτὴ ἐσχηματίσθη ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ ποῦ εὑρί-
θησαν τὰ ἀναρίθμητα θραύματα τῶν λίθινῶν σρωμάτων,
τὰ ἀπαιτώμενα πανταχοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς λόφους, καὶ ἐπὶ
τὰς πεδιάδας, κατὰ τὰς μεσοποταμίας, τὰς τάφρους τῶν
ιδίῶν ποταμῶν, καὶ προσέτι ἐντὸς τῆς ἐπικλύσου γῆς; Τὸ
νερὸν δὲν ἐδυνήθη νὰ μεταβίβῃ αὐτὰ ἀπὸ τὰ ὑπερκείμενα
βουνὰ εἰς τὰς θαλάσσας • οὔτε εἶναι πιθανὸν, ὅτι ἀπε-
σπάρθησαν ἀπὸ τὰς παρακειμένας πέτρας. Διότι τὰ τοι-
αῦτα θραύματα, τὰ ὅποια εὑρίσκονται ἐνίοτε κατὰ σωροὺς
ὑπερμεγέθεις, εἶναι 1) ὕλαι διαφέρουσαι πολὺ τῶν γειτό-
νων ὄρειων, ἤτοι λίθοι κοκκῶται πλησίον τιτανοπέτρου
ὄρους • 2) εὑρίσκονται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τοὺς βράχους αὐ-
τοὺς, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη εἰς πλῆθος πολὺ. Οὗτος λοι-
πὸν ὁ κατερεπισμὸς ἔγινεν ἐκ τινος αἰτίου, τὸ ὅποιον δὲν
ὑπάρχει ἤδη εἰς τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων τῆς ἐπιγείου
σφαίρας.

Τὰ εἰρημμένα ἔργα τῆς φύσεως εἶναι τόσου πιθανὰ,
καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γινόμενα συμπεράσματα φαίνονται τόσου
ἀνάλογα μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως • ὥστε ὁμολογῶνται
σχεδὸν ὑπὸ πάντων, καὶ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς
βάσις καὶ κρῖσις τῶν περὶ τῆς γεωγενίας ὑποθέσεων.